

GOSTYŃSKA POCZTA W OKRESIE ZABORU PRUSKIEGO

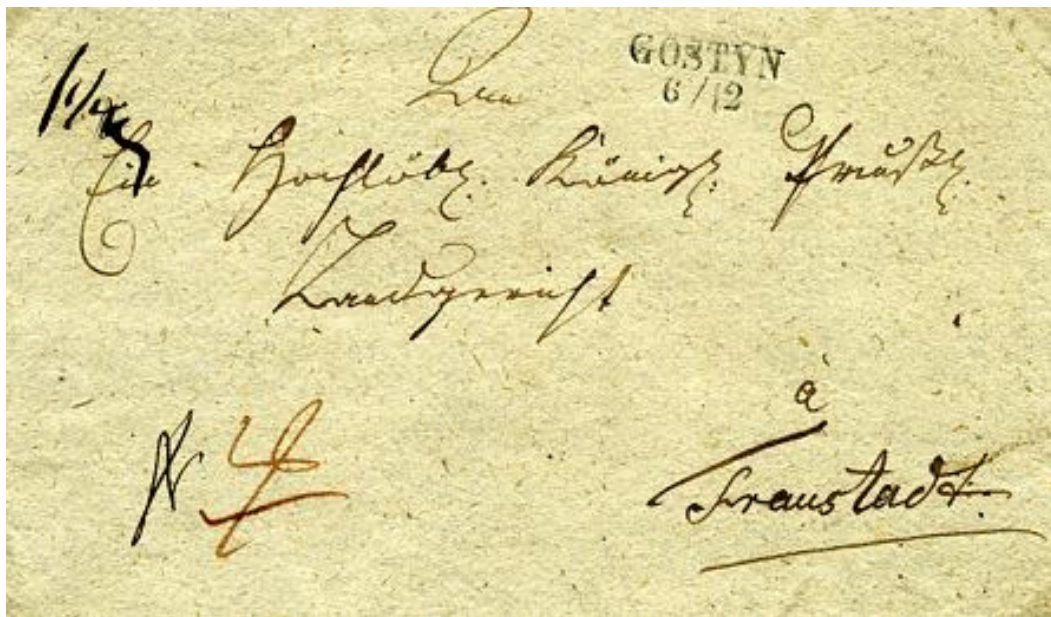
Największy zasięg zaboru ziem polskich przez Prusy przypada na lata 1795-1806. Po zmianach terytorialnych w okresie 1807-1815 i reformach administracyjnych z lat 1815-1820 ziemie polskie znalazły się w 12 rejencjach pruskich. Gostyń trafił w granice rejencji poznańskiej, która została z kolei podzielona na 17 powiatów. Na ich czele stali landraci. Gostyń znalazł się w powiecie krobkim. Siedzibę władz powiatowych umieszczono w Rawiczu.

Na obszarze rejencji Poczta Pruska przejęła polskie urzędy, działające w okresie Księstwa Warszawskiego. W Regencji Poznańskiej ustanowiono 15 urzędów I klasy, 16 urzędów II klasy, 62 urzędy III klasy oraz 277 agencji pocztowych. Urzędy I klasy mieściły się między innymi w: Poznaniu, Lesznie, Rawiczu, Ostrowie, Śremie. Urzędami I klasy zarządzał Dyrektor Poczty. Urzędy II klasy to między innymi: Gostyń, Jarocin, Koźmin, Wolsztyn. Na ich czele stał pocmistrz. Urzędy III klasy mieściły się w miastach: Borek, Dolsk, Poniec, Pogorzela, Krobia i zarządzane były przez postwerwalterów.

Poczta Pruska przystąpiła 31 grudnia 1867 roku do Północnoniemieckiego Związku Pocztowego, którego funkcję przejęła w 1870 roku Poczta Rzeszy. Zmiany te nie miały jednak zasadniczego wpływu na stosowanie stempli pocztowych. Przed wprowadzeniem stempli nadawczych nazwę miejscowości nadania wpisywano ręcznie, zdarzało się, że urzędnik pocztowy zapomniał wpisać nazwę (mam taki list w swoim zbiorze – przyp. A.D.). Pierwsze stemple nadawcze wprowadzono na przełomie 1816/1817 roku. Początkowo, w większych urzędach, jednak niektórzy pocmistrzowie wprowadzali własne stemple jednowierszowe, tylko z nazwą miejscowości (fot. 1). Pierwsze stemple nadawcze z 1817 roku były dwuwierszowe, bez ramki (fot. 2).

fot. 1

fot. 2

Od 1820 roku wprowadzono znakowanie przesyłek pocztowych ręcznym napisem lub stempelkiem w ramce „recomandirt” (fot. 3). Zaczęto też stosować nalepki na listy polecane. Na przesyłkach, które były wysyłane razem z paczkami (tzw. listy paczkowe – fot. 4), stosowano odręczną adnotację, a później wprowadzono nalepki paczkowe z numerem przesyłki. Odpowiednie nalepki stosowano na listach pobraniowych (fot. 5). Wprowadzono także stemple odbiorcze.

fot. 3

fot. 4

fot. 5

Okres przedznaczkowy kończy się wraz z wprowadzeniem przez Pocztę Królestwa Prus rozporządzenia nr 238 z dnia 30 października 1850 roku. Na jego mocy ustanowiono znaczki pocztowe od 15 listopada 1850 roku na całym obszarze Prus, również w Wielkim Księstwie Poznańskim. Od tego dnia do kasowania znaczków zaczęto używać stemple okrągłe czteroobraczkowe z numerem w środku, tak zwane stemple numerowe. Gostyn miał stempel z numerem 519 (fot. 6).

fol. 6

W okresie od 1 stycznia 1868 roku do 31 grudnia 1871 roku miejsce znaczków Prus zajęły znaczki Północnoniemieckiego Związku Pocztowego. Z dniem 1 stycznia 1870 roku na ziemiach polskich zaboru pruskiego weszły do obiegu znaczki i całostki Rzeszy Niemieckiej.

Po wybuchu powstania wielkopolskiego w dniu 27 grudnia 1918 roku władzę na opanowanym przez powstańców terenie sprawowała Naczelna Rada Ludowa w Poznaniu. Jej organem wykonawczym był Komisariat, w ramach którego sprawami poczty i cenzury korespondencji zajmował się Decernat Pocztowy.

Po zawarciu traktatu pokojowego w Wersalu, w dniu 28 czerwca 1919 roku, Wielkopolska została połączona z Polską. Formalnie nastąpiło to 1 sierpnia 1919 roku. W rzeczywistości jednak zachował obszar ten zachował jeszcze sporą odrębność, czego wyrazem było utworzenie 1 sierpnia 1919 roku Ministerstwa Byłej Dzielnicy Pruskiej. Ministerstwo to, w listopadzie 1919 roku, przejęło agendy Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej, któremu podlegał również Zarząd Pocztowy. Stan ten pozostał bez zmian do 17 stycznia 1920 roku, kiedy to rozpoczęto przejmowanie terenów objętych wcześniej powstaniem, a przyznanych traktatem wersalskim Polsce.